

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17523953>

Соколова К. Ю.,

аспірант відділу системних досліджень науково-технологічного потенціалу,
ДУ «Інститут досліджень науково-технічного потенціалу
та історії науки ім. Г.М. Доброва НАН України»,
ORCID: 0009-0004-4401-3505, e-mail: ksokolova88@gmail.com

Бублик С. Г.,

кандидат технічних наук, провідний науковий співробітник,
ДУ «Інститут досліджень науково-технічного потенціалу
та історії науки ім. Г.М. Доброва НАН України»,
ORCID: 0000-0002-8463-9981, e-mail: S.Boublyk@nas.gov.ua

ЕВОЛЮЦІЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ПОЛЬЩІ ПІСЛЯ ВСТУПУ ДО ЄС

АНОТАЦІЯ. Вступ Польщі до Європейського Союзу (1 травня 2004 року) став потужним катализатором для глибоких та системних трансформацій у національній інноваційній системі. У цьому дослідженні аналізуються ключові етапи еволюції інноваційної політики Польщі з 2004 року до теперішнього часу, зосереджуючись на ролі членства в ЄС як основного рушія модернізації. Початковий етап (2004–2010) характеризувався експоненціальним зростанням фінансування зі структурних фондів ЄС, що швидко збільшило національну підтримку інновацій з мільйонів до приблизно 1,3 мільярда євро до 2010 року. У цей період було створено такі ключові інституції, як Національний центр досліджень і розробок (NCBR) та Національний науковий центр (NCN). Наступний етап (2010–2019) був зосереджений на інституціоналізації та фіскальних стимулах, при цьому частка ВВП, що виділяється на дослідження та розробки, значно зросла (з 0,55% у 2004 році до 1,39% у 2020 році). Ключові законодавчі зміни включали впровадження перших Законів про підтримку інновацій (2017, 2018), які передбачали суттєві податкові пільги (до 150%) на витрати на дослідження та розробки, та прийняття «Конституції для науки» (2018), яка реформувала управління університетами та закріпила стратегічну роль науки в економіці. Поточний етап (починаючи з 2020 року) зміщує пріоритет політики в бік цифровізації, принципів Індустрії 4.0 та «зелених» технологій, що відповідає Стратегії цифрового ринку ЄС. Це завершилося прийняттям Закону про штучний інтелект у 2024 році. Ця трансформація демонструє, що Польща успішно поєднала значні фінансові інвестиції, переважно з бюджету ЄС, з надійною правовою базою для стимулювання науково-технічної діяльності. Польський досвід пропонує цінну модель для ефективної модернізації національної інноваційної системи під час європейської інтеграції.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: вступ Польщі до ЄС, Європейський Союз, інноваційна політика, європейська інтеграція.

ВСТУП. Вступ Польщі до Європейського Союзу (1 травня 2004 року) став потужним стимулом для глибоких та системних змін у національній інноваційній сфері. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю аналізу європейських інтеграційних процесів як ключового чинника модернізації національних інноваційних систем. За оцінками дослідників, членство в ЄС стало потужним чинником посилення державної підтримки інновацій, що безпосередньо вплинуло на підвищення конкурентоспроможності польської економіки [1]. Метою роботи є аналіз ключових етапів еволюції інноваційної політики Республіки Польща з 2004 року до сьогодні.

МАТЕРІАЛИ І МЕТОДИ. Для проведення дослідження використано метод системного аналізу інституціональних та правових змін, метод порівняльного аналізу статистичних даних (зокрема щодо видатків на науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи (НДДКР)), а також метод

історичного аналізу. Інформаційною базою слугували офіційні звіти польських міністерств та агенцій (NCBR, PARP), нормативно-правові акти (закони про підтримку інновацій, «Конституція для науки», Акт про штучний інтелект), а також наукові публікації, оформлені в стилі Vancouver [1–6].

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ. Еволюцію інноваційної політики Польщі після 2004 року можна умовно поділити на три основні фази:

1. Фаза «післяприєднувального шоку» (2004–2010). Характеризується експоненційним зростанням фінансування за рахунок структурних фондів ЄС. Обсяг підтримки стрімко зріс: до 2004 року фінансування вимірювалося ліченими мільйонами євро, тоді як у 2010 році воно досягло позначки близько 1,3 млрд євро [2]. Саме цей фінансовий приплив дозволив масштабно фінансувати інноваційні проекти. Відбулося формування ключових інституцій: Польське агентство розвитку підприємництва (PARP) стало головним виконавчим органом, а у 2007 році засновано Національний центр досліджень і розвитку (NCBR) для прикладних проектів, у 2010 році – Національний науковий центр (NCN) для фундаментальних досліджень [3].

2. Фаза інституціоналізації та фіскальних стимулів (2010–2019). Роль ЄС у фінансуванні залишалася вирішальною (зокрема через програми «Інноваційна економіка» та «Розумний розвиток») [4]. Частка валового внутрішнього продукту на НДДКР зросла з 0,55% (2004) до 1,39% (2020). Ключові законодавчі реформи включали:

- ухвалення першого Закону про підтримку інноваційної діяльності (2017 р.), що зумовив запровадження стимулів, скасування оподаткування внеску об'єктом інтелектуальної власності, а також продовження строку віднесення витрат на НДДКР із 3 до 6 років [5];
- другий Закон про підтримку підприємців (2018 р.), що зумовив запровадження 100% (150% для спеціальних центрів) податкової пільги на витрати на НДДКР;
- ухвалення Конституції для науки (2018 р.), що запровадила кардинальну реформу управління університетами та дослідницькими інститутами та закріпила їхню стратегічну роль у розвитку інноваційної економіки.

3. Фаза цифровізації та «зелених» інновацій (з 2020 р.). Пріоритет інноваційної політики змістився в бік технологічного зростання та цифровізації, що відповідає стратегіям ЄС «Цифровий ринок» та «Польща 4.0». Особлива увага приділяється технологіям Industry 4.0, розвитку штучного інтелекту (ШІ) та «зеленим» інноваціям. Вершиною цих зусиль стало ухвалення в серпні 2024 року Акта про штучний інтелект [6].

ВИСНОВКИ. Правове поле інноваційної політики Польщі після 2004 року пережило глибоку й послідовну трансформацію. Ключове значення мало поєднання значних фінансових інвестицій (переважно з бюджету ЄС) із пакетом законів, що стимулюють науково-технічну діяльність та комерціалізацію її результатів. Завдяки цьому Польща значно наростила інноваційний потенціал, про що свідчить зростання частки витрат на НДДКР у ВВП та активний розвиток високотехнологічного сектору. Практичне значення роботи полягає в тому, що досвід Польщі є показовим прикладом ефективної трансформації національної інноваційної системи в контексті європейської інтеграції. Теоретичне значення полягає в систематизації етапів та інструментів цієї трансформації. Подальший фокус на цифровізації та «зелених інноваціях» дозволить країні й надалі посилювати позиції на науково-технічному полі Європи.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Hordiienko, O. V. (2018). Yevropeiskiyi dosvid formuvannia innovatsiinoi polityky. KhNEU im. S. Kuznetsia. https://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/20933/1/Гордиенко_2018_4.pdf
2. Welfens, P. J. J. (2019). Innovation Policy in the EU: Structure, Trends and Strategic Perspectives. *Inter- economic Review of European Economic Policy*, 54(4), 224–31.

3. Narodowe Centrum Badań i Rozwoju (NCBR). Про нас — хто ми і що робимо. <https://www.gov.pl/web/ncbr/poznaj-nas>
4. Ministry of Education and Science. (2024). Polish research & innovation policy – facts and figures. <https://www.gov.pl/web/ncbr-en/polish-research--innovation-policy>
5. Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Korzystne prawo dla nauki oraz innowacji. <https://www.gov.pl/web/nauka/korzystne-praw>
6. Ministerstwo Cyfryzacji. Rewolucja w regulacji AI. <https://www.gov.pl/web/cyfryzacja/rewolucja-w-regulacji-wchodzi-w-zycie-akt-o-ai>

Sokolova Kateryna,

PhD student of the Department of Systematic Research of Scientific and Technological Potential,
State Institution «Institute for Research of Scientific and Technological Potential and History of Science named after G.M. Dobrov, NAS of Ukraine»,
ORCID: 0009-0004-4401-3505, e-mail: ksokolova88@gmail.com

Boublyk Serhiy,

PhD in Engineering, Leading Researcher,
State Institution «Institute for Research of Scientific and Technological Potential and History of Science named after G.M. Dobrov, NAS of Ukraine»,
ORCID: 0000-0002-8463-9981, e-mail: S.Boublyk@nas.gov.ua

EVOLUTION OF POLAND'S INNOVATION POLICY AFTER EU ACCESSION

ABSTRACT. *The accession of Poland to the European Union (May 1, 2004) served as a strong catalyst for profound and systemic transformation within the national innovation system. This study analyses the key stages in the evolution of Poland's innovation policy from 2004 to the present, focusing on the role of EU membership as the primary driver of modernization.*

The initial phase (2004–2010) was characterized by an exponential surge in financing from EU structural funds, which rapidly increased national support for innovation from millions to approximately €1.3 billion by 2010. This period saw the establishment of crucial institutions like the National Centre for Research and Development (NCBR) and the National Science Centre (NCN). The subsequent phase (2010–2019) focused on institutionalization and fiscal incentives, with the share of GDP allocated to R&D increasing significantly (from 0.55% in 2004 to 1.39% in 2020). Key legislative changes included the introduction of the first Innovation Support Acts (2017, 2018), which provided substantial tax relief (up to 150% deduction) for R&D expenditures, and the adoption of the «Constitution for Science» (2018), reforming university governance and cementing the strategic role of science in the economy.

The current phase (starting from 2020) shifts the policy priority towards digitalization, Industry 4.0 principles, and «green» technologies, aligning with the EU's Digital Market Strategy. This culminated in the adoption of the Artificial Intelligence Act in 2024. The transformation demonstrates that Poland successfully combined significant financial investments, primarily from the EU budget, with a robust legal framework to stimulate scientific and technological activity. The Polish experience offers a valuable model for the effective modernization of a national innovation system during European integration.

KEYWORDS: *Poland's accession to the EU, European Union, innovation policy, European integration.*